

A T H A N A S I I K I R C H E R I
E S O C. J E S U

M U N D U S S U B T E R R A N E U S

In XII Libros digestus;

2 U 0

Divinum Subterrestris Mundi Opificium, mira
Ergasteriorum Naturæ in eo distributio, verbo παντάμορφον
Protei Regnum,

Universæ denique Naturæ Majestas & divitiae summa rerum varietate
exponuntur. Abditorum effectuum cause acri indagine inquisitæ demonstrantur;
cognitæ per Artis & Naturæ conjugium ad humanæ vite necessarium
usum vario experimentorum apparatu, necnon novo modo,
& ratione applicantur.

T O M U S I.

ALEXANDRUM VII.
PONT. OPT. MAX.

AMSTELODAMI,
Apud JOANNEM JANSSONIUM à WAEISBERGE, & Viduam ELIZÆI
WEYERSTRAET, ANNO clc lcc LXVIII. Cum Privilegiis.

ne sua cylindros excrescat, quæ gypso & nitroso liquori permista, tandem vi lapidifica in trabes veluti osses, nunc sub tibiarum, manuum, modo brachiorum, jam pedum forma convertantur; quæ effossa cum osseum quid exprimant & friabili substantia constent, passim pro ossibus gigantum ob immensitatem molis, reputantur.

Habes hic duos modos, quibus Natura in hujusmodi ossibus formandis utitur: vel intra montium hiatus, pro dispositione concavitas, intra quas marga gypsea salenitroso liquore superaffusa, & in lapidem conversa, tales efformat figuræ, quas matrix exhibet. Alter, per argillæ materię gypso & nitro mixtæ devolutionem ex montibus factam, uti dictum est. Dentes verò fossiles, quos in antro Panormitano curiose me observasse memini, hoc pacto à natura formantur: Parientes antri cum non adeò duro lapide constent, sed arenoso potius, seu calcario aut gypso, & rimis ob humidi abundantiam obnoxii sint, ut stiræ nitroæ satis monstrant: hinc fit, ut salenitrosus seu vitricus humor subtilitate sua mollem lapidis substantiam

Quomodo
natura
dentes for-
mat.

usque ad extimam superficiem pervadat, ubi cum quo defluat, non habeat, ibidem fixus, in lævem, candidam, osseamque materiam dentibus haud assimilem, induretur; qui quidem dentes juxtra rimosam parietum dispositionem, singuli à singulis separati, & veluti intra maxillam infixi, veras, dentium maxillas prope mentiuntur, diversissime magnitudinis, ita ut nonnulli gigantum dentes non immerito videri possint, tanta multitudine, ut dentium minera meritò dici queat: rogatos autem velim omnes curiosioris ingenii Naturæ exploratores, ut dicatum antrum adeant, ipsi singula examinent, & aliud, quam quod diximus hosce reperturos, certò mihi persuadeo. Sed nonnullas dentium differentias, ut ex iis dicta luculentius patcant, hic apponendas duxi.

C A P U T V.

Cornua fossilia, quæ cum ossibus subterraneis magnam affinitatem habent, ubi & potissimum tractatur de Cornu Monocerotis.

Origo cor-
nuum sol-
licitum.

POst ossa sequuntur cornua, quæ Natura in subterraneis locis mira arte efficit, & magno ubique pretio venduntur ad venena omnis generis propulsanda potentissima. Sunt autem multiplici differentia inter se distincta. Quædam Natura ipsa in visceribus terræ supradicto modo efficit; cùjusmodi sunt, quæ in variis Germaniæ subterraneis montium cryptis, teste Agricola reperiuntur, uti in Sylva Hercynia prope pagum, qui Baumansholz dicitur, sub ditione Comitum Stolbergensis, item prope Heidelbergam, Spiram, Hildeshemium, in Moravia, Silesia, Saxonia, & nūl aliud sunt, quām spodium fossile: nascentur autem ex margæ cūjusdam specie, quæ dum lapidifica vi imbutâ aquâ irrigatur solviturque, illa latæ specie per terræ cavitates transiens, ubi matricem corniformem invenerit, absumenta humiditate, serosior pars à marga imbuta ibidem in cornuam quasi duritatem convertitur. Contingit subinde, ut lacteus hic liquor non in cavitatem, sed in lignum aliquod, jam vetustate omni humiditate privatum incidat, quod uti porosum, ita mox serosum humorad se attrahit, quod tandem vi coagulativa lactei liquoris pro copia salenitrofi humoris admixti in lapidem vel durum, vel mollem friabilemque convertitur, ita tamē ut species ligni cognosci, & odor subinde comprehendiposuit: quæ hisce verbis comprobatur.

Anselmus Poëtius in sua de Gemmarum lapidumque historia. *Cornua, inquit, fossilia multum inter se differunt, & pauca eandem faciem ostendunt; immo aliqua dentes, tibias, maxillas, aliasque corporis partes referunt.* Habeo ego domi plures, quam 20 differentias, cum tamen omnes pro cornu monocerotis datae fuerint, una manifeste exteriori cortice fraxini lignum ostendit: alia differentia prope Brunam Moravie urbem inventa ita exactè figuram trunci juglandis intrinsecus & extrinsecus refert, ut nemo nisi cacus animadvertere non posse: truncum illius arboris fuisse, ac in terra transmutationem accepisse, odor etiam exactè nucleus arboris odorem reddit. Donatum mihi fuit etiam frustum illius trunci, monocerotis titulo. Eodem in loco trunci & caudicis majoris portio, pro capite animali distracta fuit, ita ut nemo de generatione horum cornuum dubitare debeat. Et uti hac exsiccantis astringentisque naturæ sunt, ita quoque fluxus sibunt, oculorum medentur lachrymis, cordi corroborando conserunt, contra venena, pestem, febremque malignas præsentissima sunt antidota, tanto quidem potentiora, quanto materia ex se & sua natura venenæ adversantur, uti sunt, fraxinum, cornu cervinum, ebar per coagulationem fuerint magis magisque unita: sudores enim mirificè movent, & una virulentum venenosæ humoris in corpore agri stabulantis halitum expellant, unde & epilepsiam, cardiacam passionem, cordis tremorem, alsoque cordis affectus, hujusmodi fossile cornu fibris

Variæ dif-
ferentias.

Vis medica
in ossibus
fossilibus.

febre cum aqua appropriata sumptum remedium est.

De Cornu Monocerotis.

Nihil est in rerum natura, quod tanto apud Imperatores, Reges, Principes mun-dique Magnates in precio habeatur, quam cornu Monocerotis, ita ut aurum, gemmæ, ejus comparatione nihil ducantur. Quid-nam verò illud cornu, aut ex quo animali de-ciduum sit, nemo est, qui dicere possit. Un-de in hunc usque diem medici, physiologi, ac plerique naturæ exploratores inter se mi-rum in modum decertant, lite necdum decisa. Dico tamen, si quispiam tale animal, quod tantæ efficaciaz, tantæ tamque admirandæ virtutis cornu gestet, aut existere etiamnum, aut alias unquam extitisse audacius nega-verit, illum eadem temeritate non Sacras tan-tummodo paginas, sed & unà omnium Hi-storycorum fidem in dubium vocaturum. Unicornu itaque, sive Monocerota esse, cer-tum est; qualem tamen hoc sit & fueritis disceptandum relinquitur, nec res difficulta-te caret. *Plinius, Alianus* verum unicornu iis describunt symbolis, ut facile appareat, nun-quam id extitisse, quod tot fabulis involutum orbi literario proponitur: Si enim tale foret, jam dudum, toto terrarum orbis ita perlustrato, id utique alicubi visum fuisset, aut à Mercatoribus, qui vastas Indiæ, Tartariæ atque Africæ solitudines, in quibus stabulari dicitur, nullo non tempore terere solent, cognitum fuisset: Accedit Patrum nostro-rum diligentia, qui præterquam animalium lucrum, quod unice intendunt, per continua-m explorationem, exactum quoque re-rum exoticarum à Natura in dictis locis pro-ductarum notitiam, orbi communicare non cessant; unicornium tamen, quod inter exo-tica animalia merito primum locum tenere debebat, ne verbo quidem meminisse, mi-rum est. *P. Petrus Pais*, qui universam Æthio-piam unà cum Imperatoris exercitu perlustravit, cumque omnes montium Lunæ an-gulos, ad originem Nili detegendam excus-sisset, innumerorumque animalium mentio-nem fecisset, de Unicornu verò nullam protus facit, vel alto hoc silentio suo, id non exi-stere, indigitando. Vidi quidem dictos naturalium rerum scriptores varia animalia uno in fronte aut naso cornibus conspicua, uti de nonnullis onagris, orygibus, & tan-dem de Rhinocerotibus pluribus docent. Onagros Indicos monocerotas esse, rudi in fronte cornu, ad radicem lato, & in turbi-nem paulatim vergente instructos; Oryges verò, est id sylvestrium caprarum genus in indiæ solitudinibus vagabundum, uno cornu instratum, quod ex capite emergens, pau-latim in helices lineas striasque limacum mo-re, longitudines 4 palmorum contortum, tandem in acumen valde subtile terminetur,

passim extat: sed de hujusmodi animalibus unicornibus, vide *P. Joan. Philippi Marinum* in relatione de regno *Tom Kin, e Lao*, fusiū agentem: De Rhinocerotis verò cornibus, cum nihil tritus sit, & nos in Musæo nostro tria ostendere soleamus, nihil dico; è quibus concludo, quaecunque huc usque de Mono-cerotis veri cornibus dicta sunt, de dictis ani-malium cornibus intelligenda esse; sed contra videtur esse; quod cornua illa tanti pre-tii & estimationis, & inter Regum princi-pumque thesauros asservata, sive formam, sive colorē sive odorem species, nil cum dictis cornibus commune habeant, Parisiis in Ecclesia *S. Dionysii*, quinque circiter cubi-tis longum helicum more contortum asser-vatur: Tale quoque Argentæ in Cathedralis Ecclesiae Gazophylacio spectandum exhibe-tur longitudinis justi hominis, sed striis à Pa-rasino differentibus, magni ponderis, coloris flavi in pallorem vergentis, extrema pars ejus tantæ crassitie, quantam pugnus explo-re posset. Item Venetiis ad *Sanctum Marcum* similia videntur cornua exquisiti splendoris, quæ pro veris & genuinis Monocerotis cor-nibus divulgantur. Apud *Magnum Ducem* similia reperiri, aliique Italiæ principes tene-re dicuntur, adeo ubique estimata à princi-pibus, ut thesaurus dici non mereatur, ubi dicta cornua defuerint. Ego tamen cum summa diligentia hujusmodi examinasse, induci non potui, ut cornua animalium quadru-pedum esse crederem, Cum cornua anima-lium uti ex Rhinocerotibus patet inferne ad radicem notabilem latitudinem semper ha-beant, deinde paulatim in acumen terminen-tur aut curvum aut rectum, illa verò cornua latitudinem vix quatuor digitorum explet, equali semper crassitie, donec tandem gra-cilescientia non in acutum, sed obtusum acu-men terminentur, fierique vix posse vide-tur, ut animal adeo longum cornu, præ-sertim monoceros magnitudinem equi non excedens, aut ob grave pondus radicis que tenuitatem sustinere possit, aut eo inter condensas sylvarum arbores sine periculo illisionis aut fractionis uti possit. Dico itaque, & salvo aliorum judicio sentio, illiusmodi cornua non quadrupedum, sed certorum piscium cornua esse; quo autem indicio, ex-pono. Retulit non ita pridem Illustrissimus *Comes de Alfeld* regi Daniæ ab intimis con-siliis, vir variarum rerum scientia instrutissi-mus, dum inter discurrendum de monoce-rotis cornu in Musæo nostro mentio fieret; Regem sugen, ait; cum expeditionem in Septentrionalem Groenlandiæ Insulam, ad explorandum quid indè Regno emolumen-to accidere posset, mitteret; tandem post multos exantatos labores, reduces retule-runt, se Groenlandiæ littora peragrasse qui-dem, sed nec ædium, nec hominum vestigia detegere potuisse, ingentes tamen longo-rum cornuum acervos, quorum nonnulla sa-rißam

*Loca quo
Monoceroti corna
inter pre-
tiosissima
ponunt.*

*Cornua
que pa-
sim mono-
cerotis esse
dicuntur.
anima-
lium qua-
drupedum
non suum.*

*Piscium
spicula esse
ostenditur.*

*Descriptio
monoce-
rotis.*

*Unicornu
unquam
visum fuir.*

*Animalia
familia
monocero-
ti que.*

*Onager
Indicus
cornu in
fronte
spectabilis.*

*Oryx mo-
noceros.*

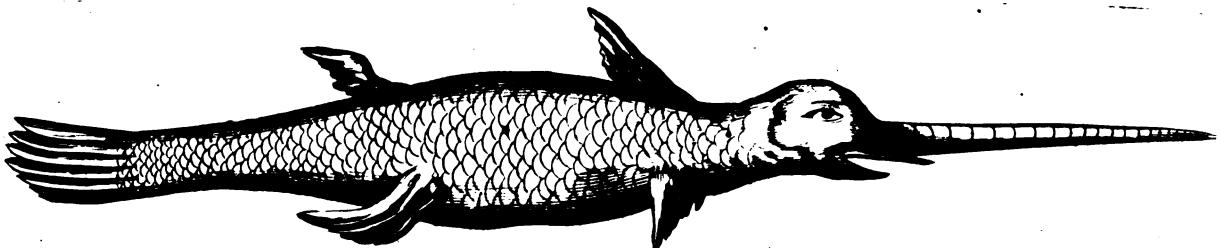
LIBER OCTAVUS, SECT. II.

64

Piscium
degenferar
prælia
contra
balænarum.

rissam exquabant, reperisse: intellexisse quod ex vicinarum Insularum incolis, istiusmodi non cornua, sed certorem prægrandium piscium promuscides esse, quibus sese contra Balænarum, quarum ingens Oceano glaciali copia stabulatur, insidias tuerentur; ideoque hasce bellus perpetuò sese invicem in bello infestare; accidere tamen haud infre-

quenter, ut hæ promuscides hastiformes inter glacialium montium scopulos violenter decussæ, tandem ad vicinarum insularum littora appulsa ibidem coacerventur, & complures sub arena maris quotannis reperire, testabantur; pescem quoque se vidisse prægrandis instar lanceæ promuscide instructum, sub tali figura, quam hic apponimus.

Corna
monocer-
otis hic
Rome.

Corna
monocer-
otis ab Al-
berto Ma-
gno obser-
vata.

Cornu
Anglia
præcipue
monocero-
tis cornua
habentur.

Atque ut veritas pateret Regi, integrum linternem iis confertum, eidem obtulisse, eaque rari munera loco ad principes transmisisse; Intellexi deinde, *Gisbertum von der Pole* Mercatorem Belgam, & pro tempore civem Romanum, in sua officina duo cornua monocerotis magni pretii ex Batavia ad se transmissa tenere, accessi eundem, rogans, ut ea mihi talium rerum avido ostenderet, quod non illibenter fecit. Cornua sunt longitudinis novem palmorum Romanorum, crassitudo inferna pugno explebilis, striata, spiris limacum more contortis, quæ & in obtusum acumen terminantur, coloris subflavi, eboris instar; pondere gravissima, mirificæ in medicamentis contra venena virtutis; hæc enim imposita intra concham aliquam aqua fontana repletam, tantâ eam mox virtute imbuere dixit, ut aqua hujusmodi ab infimo epora, mox melius habeat, & experientia se comperisse testabatur. Et cum quam diligentissime de cornuum forma & ratione examen instituisset, inveni tandem, ea quadrupedum minime esse posse, sed eorum piscium, quos descripsimus, cornua, seu potius promuscides esse; ac proinde jam paulo audacius asseverare coepi, quicquid hujusmodi cornuum alicubi in principum gazophylaciis latet, non aliam nisi ex dictis piscibus originem sortiri; ut proinde minime falsum sit, quod se vidisse scribit *Albertus Magnus*, cornu Monocerotis sua propria manu mensuratum, quod incrassitie palmum cum dimidio, & deceam pedum longitudinem obtinebat, quod uti quadrupedum etiam maximo competere non potuit ob rationes supradictas, ita non aliud esse potuit, nisi prægrandis alicuius piscis, ex ea, quam descripsimus, specie, ex maritimo ligoris sabulo, ubi illud piscis deposuerat aut male depulerat, effossum: tum vel potissimum argumento ad hoc credendum inducor, quod in nullo regno tanta horum cornuum copia, quam in Anglia reperiiri dicatur; cum enim nullum animal, quod hujusmodi cornu formam exprimat, in toto regno reperiatur, & pleraque

ad littora maris effossa dicantur; facile cuilibet hinc patet, ea ex vicino mari glaciali vel appulsa, vel ab iisdem piscibus in Anglicis littoribus decussa, sabuloque tumulata suo tempore inventa, & pro monocerotis cornu dividenda fuisse. Unde relata fabulosa narratione de monocerote à *Plinio* & *Aeliano* scripto, cum nullibi terrarum locorumque tale animal visum sit, congruentius hujusmodi cornua, quæ passim reperiuntur, non quadrupedum sed piscium exuvias esse, asseremus. Sed hæc magis.

Cornu
monocer-
otis fossile. Cornu monocerotis fossile subinde reperi à Natura in subterraneis cuniculis elaboratum, ostendit Helvetiorum historia: Refert enim anno 1520. ad littus fluminis Arula prope *Brack*, in Dominio Marchionis Badensis, monocerotis cornu inventum fuisse sat magnum; cum verò id neque animalis aliquajus quadrupedis, neque diæti piscis esse potuerit, restat ut à natura id in visceribus terræ elaboratum dicamus. Ad virtutes autem prorsus prodigiosas, quod attinet, quas *Agrytz* nonnulli, & circumforanei ad miraculum usque exaltant, Dico eas paribus cum ipso monocerote animali phantastico prorsus & imaginario, passibus mensurandas esse: quis enim unquam expertus & vires istius cornu, cuius animal nulli unquam visum fuit. Ad venena propulsanda quod attinet, Dico, omnia spodiorum genera; ut cornu cervinum adustum, rasura eburis, dentiumque *Rosmari*, (est is pariter in extremo Septentrionis Oceano piscis amphibius maximus, politissimis dentibus instructus, de quibus vide *Olaus*, aliorumque de Septentrionalibus partibus historicas Relationes) hæc enim sive cornua, sive dentes, uti præter specificam qualitatem animalibus indicant, eam in se virtutem contra venena continent, ita quoque contra venena, morbosque malignantis naturæ ceu opportuna remedia ab omnibus adhiberi possim constat. Sed hæc de cornibus fossilibus è subterraneis locis erutis, dicta sufficiant.

C A-